

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 46. De infidelib. co[n]tra fide[m] Christiana[m] delinque[n]tibus,
an iurisdictioni Inq[ui]sitoru[m] subda[n]tur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

fore cognoscitur, quāto ex hoc Christi no-
men sanctissimum, quadam familiari hos-
litate securius blasphematur. Cum autem
huic pesti damnabili congruis & festinis
deccat remedijs obuiare: Vniuersitati ue-
stræ per Apostolica scripta mandamus,
quatenus infra terminos vobis ad inquire-
dū contra hæreticos, auctoritate sedis Apo-
stolicæ designatos, super præmissis tam per
Christianos, quam etiam per Sarracenos
inter Christianos morantes, inquisita dili-
genter & sollicitè veritate contra omnes,
quos talia intēneritis hætenus commisit-
se, & committere in futurum, tanquam cō-
tra hæreticos, contra fautores etiam, & re-
ceptatores, & defensores eorū, tanquā con-
tra fautores receptatores & defensores hæ-
reticorū procedere studeatis. Sarracenos
quoque, qui Christianos utriusq; sexus, ad
dictā eorum perfidiā induxerint, aut inue-
neritis de cætero inducentes, pena debita
punitis: contraditores per censuram ec-
clesiasticā, appellatione postposita, compe-
scendo: inuocato ad hoc, si opus fuerit, au-
xilio brachij sæcularis. Datum apud Villā
nouā Auinion. diocesis. 3. Non. August.
Pontificatus nostri anno Secundo.

COMMENT. LXX.

DE secta & erroribus Sarracenorum actum est
supra cum Eymérico in hac eadem parte q.
22. Hic breuiter differt auctor de Christianis, qui
ad eam sectam transeunt seu redeunt: quorum nostris
Iaculis magnus est numerus, notitia vero huius que-
stionis tota pendet ex illis, quæ dicta sunt in proxi-
ma præcedenti.

Et de materia quæstionis agunt Repertorium In-
quisitorum, verbo, Reuidaiantes. S. supra visum
est. Canonistæ in c. contra Christianos, de hæret. li.
6. Carverius tract. de hæret. nu. 51. vers. item contra
bitur hæresis per apostasiam. Simancas de catō. in-
stit. tit. 39. de Machometanis, & alij.

Qua pena pu-
niantur, qui
sequuntur se-
ctam Sarrace-
norum.

Aduersus eos, qui ex Christiana religione ad se-
ctā Sarracenorum se transferunt, mortis pena statu-
ta est, in l. 4. septipartita, par. 7. tit. 25. cui consonā
videntur l. hi & leum qui. C. de apostatis.

Sed iure Pontificio, quo Inquisitores. Apostoli-
ci videntur, huiusmodi disertores tanquam apostata
puniantur, & si vere peniteant & conuertantur ad
gremium sanctæ matris Ecclesiæ condonata eis vi-
ta, recipiuntur, sicut indicat hic Eymericus dicens,
eos velut hæreticos esse habendos, de quo agemus
copiosus infra in hac 2. parte, q. 49. de apostatis.

In his consideranda est culpa seu lapsus, vt mi-
rius vel grauius puniri debeant, an scilicet sponte,
an contra, metu, tormentis, aut alijs causis inducti
eam sectam secuti fuerint.

A Jam extranagatē Gregorij xi. quam referat hic
Eymericus, recitat quoque Repertorium Inquisito-
rum verbo, Reuidaiantes.

QVÆSTIO XLVI.

De infidelibus contra fidem Christia-
nam delinquentibus, an iuris-
dictioni Inquisitorum
subdantur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Contentorum in veteri testamento distinctio.
- 2 Iudæi in quibus a nobis defendendi.
- 3 Iudæis communia multa cum Christianis sunt.
- 4 Iudæi in quibus delinquendo puniri ab Inquisitoribus possunt.
- 5 Iudæos & alios infideles ratione delicti effici de foro Ecclesiæ multis probatur.
- 6 De potestate Papæ super infidelibus.
- 7 Qua ratione Ecclesia quandoque bellum inferat infidelibus.
- 8 Rationes tenentium quod Iudæorum proutio spectet tantum ad iudices sæculares.
- 9 Intellectus c. Postulasti. De Iudæis.
- 10 Quos blasphemos punire sit iudicis Ecclesiæ, & quos iudicis sæcularis.
- 11 In crimine hæresis iudicis ecclesiastici est cognoscere, sæcularis exequi.
- 12 Intellectus c. In Archiepiscopatu. De Raptor.
- 13 Ritus Iudæorum cur tolerati ab ecclesia, vnde ita Sarracenorum.
- 14 Clementie vnice, De Iudæis & Sarracenis, pōl-
ebra declaratio.
- 15 Iudæi ex quibus capitibus ab ecclesiastico iudice puniri possunt.
- 16 Epilogus totius quæstionis.
- 17 Narratur casus cuiusdam Iudæi, & Decretum
Papæ de illo consignando Inquisitori.

Quadragesimafexta quæstio est: Iu-
dæi & infideles ceteri, demones in-
uocantes, hæreses seminantes, & c.
alia circa vel cōtra fidē Christianā
deliquentes, an hæretici sint habēdi:
ita vt Inquisitoris hæreticorū iudicio sint subiecti.

1. Ad hanc respondemus, quod in veteri testame-
to continentur multiplicia, à Iudæis vera esse
astimata, quæ se dicunt credere, & eis credendo
inniti auctoritati diuinæ vt in fallibili veritate: Nā
in dicto veteri testamento sunt quædam moralia,
quædam legalia, quædam iudicialia, quædam cæremo-
nialia, quædam prophetalia, & quædam figuralia:
quæ omnia sunt in genere duplicia: Nam quædam
sunt in eis specialia, quæ à nobis Christianis distin-
guuntur, & ipsi Iudæi sunt, & dicuntur; & a nobis
Christianis infideles reputantur, & vere habentur.

2. Et si Iudæi in his discendant à priori eorū cre-
dentia, licet hæretici sint in eorum perfidia, non
tamē in fidē Christianā, immo nobiscum tūc de
novo conueniunt, & ad nos conuertuntur: & ideo
in his,

amplius erudiendi, & defendendi.

3 Quædam alia sunt nobis Christianis, & In-
deis, communia, per quæ à nobis Christianis nõ
distinguantur, nec Iudæi sunt nec habetur: vt po-
te, credere Deum vnum esse, & illum creatore
omnium, & similia. Et si Iudæi in his ab eorum
priori credentia discedant, & ea abnegent esse ve-
ra, heretici & priori promissa fidelitate, & in eorũ
theologia seu lege, & communi Iudæorum æsti-
matione sunt, & habentur.

4 Et quia in his nobiscum conueniunt, & talia
negare, est legem Christianam directe agitare;
ideo à Christianis, & fidei Christi iudicijs Epi-
scopis, & Inquisitoribus arcendi sunt ea crede-
re, & fidem, quam Deo in his credendo promise-
runt, firmiter obseruare. Si ergo, inueniantur
Iudæi in his, quæ nobis Christianis & eis sunt cõ-
munia, delinquere, verbo vel facto ea abnegan-
do, vt si asserant verbo, Deum non vnum esse
vel factum, demonibus sacrificando; quod est fa-
cto asserere demonem fore Deum, & similia per-
petrare, præsertim in præsentia Christianorum,
debet vt heretici in eorum lege, & vt fautores
hereticorum contra legem Christi, & inducto-
res, & arcendi & puniri per Episcopos, & Inqui-
sitores iudices fidei. Si enim infantes Iudæorum,
vel adulti per minas, vel per rerum suarum abla-
tionem, vel verberationem, vel similem coactio-
nem, vel etiam metu mortis coacti baptizati fue-
rint, & receperint fidem Christi, sunt cogendi q̄
promiserunt obseruare, vt habetur 45. dist. c. c.
De Iudæis. & cap. Licet. & extra de heret. lib. 6.
Contra Christianos. quanto magis Iudæi, qui
voluntarie de credendo prædicta moralia, & illa
prædicta, per quæ à Christianis non distinguan-
tur, Deo fideiuerunt, debent arcendi ad ser-
uandum id, quod promiserunt: præsertim quia fidẽ
Christianam receperunt in figura vt dicit S. Tho-
mas 2. q. 10. ar. 5. & 6. Ex quia Iudæi, inter cetera,
adorare vnum Deum, & illum solum pro-
miserunt, iuxta illud Deuter. 6. Dominum Deum
tuum adorabis, & illi soli seruiabis, & in his mo-
dernis temporibus, & antiquis frequentissime
deliquerunt, saltem facto, quod est plus quam
verbo, idola colentes: eis sacrificia offerentes;
dæmones inuocantes: ad aras idolorum eis pre-
ces nefarias effundentes: eisdem demonibus sa-
crificantes: responsa expectantes, & obtinentes:
& nonnunquam Christianos verbo, facto, vel
exemplo ad nefaria similia perturbantes: Episco-
porum & Inquisitorum pro talibus nefandis iu-
dicijs non euadunt, immo sunt ab eis acrius pu-
niendi.

5 Quod autem ita sit, quod Iudæi, & infideles
ceteri, dæmones inuocantes: hæreses seminantes:
& similia peragentes, sint de foro iudicis ecclesia-
stici, & consequenter Inquisitoris hereticorum,
patet ex dictis doctorum Innocentij de uot. &
voti red. & Ioannis Andr. ibi. vnde Innocent. vbi
prius super e. Quod super his. dicit ita: Sed nun-
quid est licitum inuadere terras infidelium? & in-
fra. Bene tamen credimus, q̄ Papa, qui est Vica-
rius Iesu Christi potestatem habeat non tantum

A super Christianos, sed etiam super omnes infide-
les: cum enim Christus habuerit super omnes po-
testatem: vnde in psal. † Deus iudicium tuum
regi dabit, &c. nõ videretur diligens paterfamilias,
nisi Vicario suo, quem in terra dimittebat, plenã
potestatem super omnes dimississet. Item ipse Pe-
tro & successoribus eius dedit clauis regni cælo-
rum, & dixit ei: Quodcunque ligaueris, & c. Item
alibi: Pasce oues meas. supra de elect. Significa-
sti Omnes autem tam fideles quã infideles, oues
sunt Christi per creationem, licet non sint de oue
li Ecclesiæ: & sic per prædicta apparet, quod Pa-
pa super omnes habet iurisdictionem & potesta-
tem de iure, licet non de facto.

B 6 Vnde & per hanc potestatem, quam, ha-
bet Papa, credo q̄ si Gentilis, qui non habet legẽ
nisi naturã, contra legem faciat, potest licite pu-
niri per Papam. arg. Gen. 19. vbi habes, q̄ Sodo-
mita, qui contra legem naturæ peccabant, puniti
sunt à Deo. Cum autẽ Dei iudicia sint nobis exẽ-
plaria non video quare Papa, qui est Vicarius Ie-
su Christi, hoc non possit, & etiam debeat, dũ mo-
do facultas addit: Et idem dico si colant idola. Na-
turale. n. est, vnum & solum Deum creatorem co-
lere, & non creaturas. Item Iudæos potest iudica-
re Papa, si contra legem suam faciant: & etiam
in moralibus, si eorum prælati eos non puniat: &

C eodem modo si hæreses contra legem san inue-
niant. Et hac ratione e moti Papa Gregorius &
Innocentius mandauerunt comburi libros tales,
in quib. multa cõtinebatur hæreses & errores, &
mandauerunt puniri illos, qui prædictas hæreses
sequerentur, vel docerent.

De Christianis autem non est dubium, q̄ eos
iudicare potest Papa, si contra legem Euangeli-
cam faciant. Et licet Papa quandoque omittat pe-
nas iustas & debitas omnibus prædictis inferen-
das, vel quia facultatem nõ habet, vel propter pe-
ricula, vel scandala, quæ inde obueniunt, vel eue-
nire timentur: potestas tamen hoc faciendi de iu-
re est apud eum. & infra: Nec est contra 2. q. 1.
Multi. vbi dicitur, q̄ non pertinet ad nos iudica-
re de his, quæ foris sunt: quia intelligitur, q̄ nõ de-
bemus eos iudicare, excommunicando vel com-
pellendo ad fidem, ad quam sola Dei gratia vocã-
tur. 45. dist. De Iudæis. hac Innocentius.

D Ioannes Andreas etiam in Nouella super cap.
Quod super his. dicit in effectu per omnia sicut
Innocent. vbi supra. Idem Ioannes Andr. super
cap. Ex graui. §. sanc. & verbo, hæreticum, extra
de vsuris. in Clemen. dicit ita: Non solum est hæ-
reticus; male sentiens de articulis fidei, vel sacra-
mentis Ecclesiæ, de hereti. c. Ad abolendam. in
prin. sed etiam qui peruersum habet dogma, vel
falsas vel nouas opiniones gignit, aut sequitur. 24
quæst. 3. cap. Hæreticus, aut si est contra deter-
minationem † Ecclesiæ. eo. titu. cap. 4. & cap.
Cum tu. in fi. Iudæi vero, qui dicunt hæc, inducẽ-
tes auctoritatem Deuterono. 23. Non sœnerabe-
ris fratri tuo: pro quibus videtur facere 23. quæst.
4. Ab illo. non includuntur hæc constitutio-
ne: quia non cadit in illos proprie hæresis,
quæ diuisionem notat, quia ipsi nunquam in

Potestas Pa-
pa super infi-
deles.
† Psal. 71.

per motu

dist. 2. c. 1. e.

Ioan. Andr.

non solum hæ-
reticus, sed
etiam qui per-
uersum habet
dogma, vel
falsas vel nouas
opiniones gignit,
aut sequitur.
† al. docti
nam abbas

per motu

Z vnitare

unitate fidei fuerunt. Item certum est, quod peccant in articulis fidei, qui sapiunt humanitatem Christi, de quibus dicitur de sum. trin. Firmiter. & hoc scit Ecclesia: & illos sustinet, & nihil ad nos, &c. 2. q. 1. Multi. de diuor. c. Gaudemus. posent tamē super his per Ecclesiam compesci, si talia dogmatizaret inter Christianos, vt scripsi post Inn. & Hostien. de vot. & voti redem. pt. c. Quod super his. ver. defensionem. sicut & in alijs casibus coercentur, qui notantur extra de Iudais. c. Iudai. hæc Ioan. Ad.

Paulus de Leazaris super eod. cap. concordat etiam cum prædictis.

S. Thomas.

Beatus Thomas 2. 2. q. 10. art. 9. in solutione secundi argumenti dicit sic: Ecclesia contra infideles non habet iudicium quod ad pœnā spiritualem eis infligendā: habet tamen iudiciū super aliquos infideles quo ad temporalem pœnam infligendam: ad quod pertinet, quod Ecclesia aliqua do propter aliquas speciales culpas subtrahit aliquibus infidelibus communionem fidelium.

Idem sanctus Thomas ead. quaest. 8. art. dicit sic: Infidelium quidam sunt, qui nunquam fidem susceperunt, sicut Gentiles & Iudæi, & tales nullo modo ad fidem compelliuntur, vt ipsi credant, quia credere voluntatis est: Sunt tamen compellendi ab Ecclesia, si facultas adsit, vt fidem non impediant, vel blasphemis, vel malis persuasionibus, vel etiā a persequutionibus: & propter hoc fideles Christi frequententer contra infideles bellum mouent, non quidem vt eos ad credendum cogant (quia etiā si vincerent eos, & captiuos haberent, in eorum libertate relinquerēt, an credere vellent, sed propter hoc, vt eos compescant, ne fidem Christi impediant.

† al. à fidelib.

Alij vero sunt infideles, qui quandoq; fidem susceperunt, & eam profitentur, sicut hæretici, vel apostata: & tales sunt etiam corporaliter compellendi, vt impleant quod promiserunt, & teneant quod semel susceperunt. Hæc beatus Thomas.

Nonnulli autem aduersarij veritatis, veritatem prædictam nituntur multipliciter impugnare, volentes probare, quod cognitio & punitio Iudæorum, & Sarracenorum in & contra fidem delinquentium, pertineat non ad Episcopum, & Inquisitorem, sed tantum ad dominos temporales. Et primo probant per canones, secundo per leges.

Argumenta quib. quidam nituntur probare infideles non esse per Ecclesiam puniendos.

Per canones impugnant quintupliciter & primo sic. Iudæus sic delinquens contra fidem, vel est de se de iurisdictione Episcopi, vel non: si sic, punit eum Episcopus, vt patet extra de Iudais. c. Postulasti. & punit eum pecunia, vel pœna alia temporalis, si non, punit eum dominus temporalis, vt patet per c. allegatum. Non ergo omnes Iudæos contra fidem agentes potest punire Episcopus, & per consequens minus ipse Inquisitor, cum ille sit ordinarius, & non iste.

Responsio ad primum arg.

Respondetur: q. cap. allegatum non loquitur de hæresi, vel de fide, de quibus cognoscere, est pœnitentiam ecclesiasticam prohibens dominus temporalis, vt patet extra de hære. lib. 6. c. Vt inquisi-

tionis. §. prohibemus. sed loquitur de excessu, de quo in Iudæo conceditur per Ecclesiam dominus, temporalis, quod possit cognoscere, & punire: dicit enim sic cap. allegatum: Postulasti qualiter contra Iudæum procedere debeas, qui manus iniecit in quendam clericum violentas? Ad quod breuiter respondemus, quod si dictus Iudæus tunc in iurisdictione existat, ipsum pœna pecuniaria punias, vel alia (secundum quod conuenit) temporalis, faciens laeso satisfactionem congruam exhiberi: alioquin eius dominum moneas & inducas vt passo iniuriam, & Ecclesie ab eo satisfieri faciat competenter: Quod si dominus eius neglexerit adimplere, tu Christianis omnibus per censuram ecclesiasticam interdicas, ne cum ipso Iudæo, antequam satisfaciat, præsumant commercia exercere.

Secundo sic arguitur: Si in contumeliam creatoris prorumpant Iudæi, puniuntur per principes temporales, vt patet extra de Iudais. c. In nonnullis: Sed fidem Christi peruerso dogmate impugnare, vel aliā in & contra fidem agere, est in contumeliam creatoris prorumpere: Igitur si Iudæi sic agitent contra fidem, non per Episcopum & Inquisitorem debent puniri, sed per principes temporales.

Respondetur multipliciter: primo q. dupletur est blasphemia & contumelia in Deum, quedam est que mere contumelia: quedam que est hereticalis. prima non agit articulum fidei, sed secunda de prima loquitur ut de maledic. secunda autem contrahitur ad titulum de heret. & de prima loquitur hic, & non de secunda cap. allegatum: quia loquitur simpliciter, & non ad hæresim contrahendo. Nec sequitur, quod si dominus Papa commiserit etiam de secunda: Et vbi hæc fecerit (quod non fecit) contrarium prædictis dominis temporalibus postmodum præcepit extra de heret. lib. 6. c. Vt inquisitionis. §. prohibemus. an tea allegato. vbi eis præcipit, quod de fide & hæresi quoquo modo non iudicent, nec cognoscant.

Secundo respondetur, quod eum dicitur in dicto c. In nonnullis. præcipimus. quod per principes seculares præsumptores huiusmodi animaduersione debita puniatur: dominus Papa non excludit seipsum, quin possit iudicare & punire Iudæos contra fidem catholicam delinquentes, esse delicti. In foro autem ecclesiastico tales pœna pecuniaria vel temporalis alia, extra iurisdictionem sanguinis puniuntur: in foro autem seculari pœna capitis plebuntur, quod notatur in hoc, quod dicitur, animaduersione debita puniantur, vt notat & exponit Hostien. in summa titu. De iudæis: §. quid si Iudæus. dicit enim sic: Cum autem Iudæus Christianum blasphemans, vel in eum sentiens puniatur, multo fortius si Deum blasphemauerit, est per potestatem seculari pœna legitima ferendus, vt infra eo. cap. In nonnullis. §. vlt. Sed que est pœna hæc: dicunt quidam q. pecuniaria, vt infra eo. Postulasti & hoc

& hoc est verum in foro ecclesiastico: sed in sa-
culari hoc no credo verum, immo legali, que est
decapitatio; etiam in Christiano, vt dicam infra,
de maledi. c. Qualiter quodlibet genus puniatur,
& infra: & hoc significat Papa quando dixit: per
potestatem secularem, condigna animaduersione
is adiectione; animaduersione enim merum im-
perium denotat: vnde in hoc casu animaduerte-
re, est anima a corpore vertere. ff. de iurisd. om.
iud. l. 3. nec excusabit se aliquis cum iudice cau-
sa iud. Quis enim ludos appellet, ex quibus crimi-
na orantur: vt in constitutione ff. veteris §. il-
lud vero satis. nam ludus noxius in culpa est. ff.
ad leg. Aquilia. Nam ludus. ad hoc supra de pre-
sum. c. rhaec. Hostien.

11 Tertio respondetur: quod in crimine hęresis,
iudicis ecclesiastici est cognoscere, & iudicare;
sed iudicis secularis est exequi, & punire, vt patet
extra de hęc. c. Ad abolendam. & c. Vergentis.
& c. Excommunicamus. vtroq; sic in proposito
Ecclesia iudicat: quod significatur in eo qđ Pa-
pa in dicto c. In nonnullis. dicit: precipimus, qđ
presumptores huiusmodi: sed dominus tempo-
ralis exequitur & punit, quod patet in eo, quod
precipit fieri per principes seculares, tanquā per
executores: & in eo quod dicit, quod condigna
animaduersionis adiectione compescatur; pęna
autem animaduersionis vltimum supplicium de-
signatur, vt patet clarę extra de hęc. c. Ab abo-
lendam. c. Vergentis, & c. Excommunicamus. pri-
mo, & secundo.

Tertio arguitur sic: Rex Sicilia commisit Epi-
scopis, vt puniret Sarracenos, qui mulierib. Chri-
stianis, & pueris paruulis abutebantur, vt patet
extra de rapt. c. In Archiepiscopatu. igitur si rex
eis commisit, ergo Sarracenorum punitio directe
pertinet ad principes seculares.

12 Respondetur: quod dominus Papa ibi, com-
missionem Episcopis factam per regę super Sar-
racenos narrat: sed eos pcedere ex tali commis-
sione non approbat: nec processerunt ex illa, sed
propria potestate ordinaria. vnde dicit sic: Con-
sultationi tuę taliter respondemus: quod tales in
iurisdictione tua existētes, pęna pecuniaria pote-
ris multare, &c.

Potest & aliter responderi: quod ibi prædicti
Episcopi in dictis excessibus processerunt ex cõ-
missione regia, & non potestate ordinaria: quia
procedebant in casu, & de excessu (quia de vene-
reo, & damnato concubitu) in quo, & de quo po-
test cognoscere, & punire dominus temporalis:
secus autem de fide, & crimine hęreticę pra-
uiritatis, de quo iudex secularis cognoscere prohi-
betur in allegato c. Vt inquisitionis. §. prohibe-
mus.

Quarto arguitur sic. Alta voce, & publice in
terris Christianorum perfidum Machometum,
& sacrilegum inuocare: peregrinationes ad Sar-
racenum defunctum aliquem vt ad sanctum, pa-
lam & publice in eisdem terris facere, & tolera-
re, cedit in offensam, & in opprobriū fidei Chri-
stianę: Sed Sarracenos talia exercentes, mdat
dominus Papa castigari p principes Christianos,

A & dominos tēporales, vt patet extra de Iudais, &
Sarracenis in Clem. Cedit. Nō ergo cognitio, &
punitio Sarracenorum cōtra fidem Christianā
delinquentium videtur ad Ecclesiam pertinere.

Respondetur: qđ Iudę, & Sarraceni (vt dictum
ex prius) aliqua habent nobis, & eis communia:
vt credere vnum Deum: & illum fore creatorę,
quod est commune nobis Christianis, & Sarrac-
enis, & Iudais; vel credere Christum de Virgi-
ne natum: et illum fore Prophetam verum, &
sanctum; quod est commune nobis, & Sarrac-
enis, & in talibus assentire, ab Ecclesia non repro-
bantur, imo tacite approbantur. Et si post dissen-
tiant, in lege seu potius in secta sua hęreticāt, di-
recte, & in nostra indirecte. Et qa inquirere, &
cognoscere de huiusmodi Iudais, & Sarracenis
sic delinquentibus, est de fide, & hęresi inquirere,
& cognoscere (quod est prohibitū dominis tem-
poralibus) ideo de huiusmodi habet iudex Ecce-
siasticus cognoscere, & iudicare: nec c. Cedit. al-
legatum, (vt patet ex eius serie) loquitur de Sarrac-
enis taliter delinquentibus contra fidem.

13 Habent etiam Iudę, & Sarraceni aliqua, que
nobis Christianis, & eis non sunt communia, sed
distincta, per que hi sunt, & dicuntur Iudę, & il-
li sūt & dicuntur Sarraceni, & p que a nobis Chri-
stianis sunt distincti; vt Iudę asserunt Christū
adhuc fore venturum, & legalia obseruāda: Sar-
raceni autem asseuerant Christum venisse, tamē
pulum hominem fuisse, & Machometum perfidū,
Christi nuntium, & Dei Prophetam san-
ctum extitisse, & in his Ecclesia eos non appro-
bat, immo reprobat, sed licet reprobet, tamen to-
lerat, & ne eos quisquā ad profitendū fidē catho-
licam cogat, prohibet atq; vetat, vt patet dif. 45.
Qui sincera. sed si voluerint ab eorum talib. er-
roribus resilire, & Christi fidē suscipere, eos fo-
uet, recipit, protegit & amplectitur, vt patet de
Iud. & Sarra. c. Iudę, siue Sarraceni, & in prote-
statione huiusmodi eorum errorum, ipsi Iudę,
& Sarraceni exercēt, & obseruāt execrabiles va-
rios ritus suos: his in Synagogis, illi in Mesquitis.

14 Hi autem ritus plurimū distinguuntur: nam
ritus Iudæorum interdum fuerunt liciti, sed sem-
per habuerunt, & habent significatiuē, & reprę-
sentatiuē aliquid veritatis. Nā olim in figura re-
pręsentabant tunc futura: modo autem præteri-
ta: nūc autem licet Iudais mendaciter repręsen-
tent futura, nobis autem dū per Iudæos fiunt, in-
dicant præterita: Sicut serpens æneus, qui adhuc
in quibusdam Ecclesijs in Paschate super palū
exaltatur, & agnus, qui immolatur, figurant nobis
Christianis præterita, quia Christum in Cru-
ce exaltatum, & Deo in ara Crucis immolatum
sed olim sanctis Patribus designabant talia in
Christo fore futura. Nam (vt dicit Christus Ioā.
3.) Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto
ita exaltari oportet filium hominis: & ideo ritus
Iudæorum ab Ecclesia tolerantur, quia in il-
lis habemus testimonium fidei Christianę ab
hostibus, & ab illis, qui foris sunt, immo Papa p-
hibet, quod in eorum celebritatibus, & festiuita-
tibus a Christianis nullatenus perturbentur; vt

Responso ad
4. argum.

Quib. disti-
guuntur Chri-
stiani a Iu-
dais, & Sar-
racenis.

Ritus Iudæo-
rum.

E Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto
ita exaltari oportet filium hominis: & ideo ritus
Iudæorum ab Ecclesia tolerantur, quia in il-
lis habemus testimonium fidei Christianę ab
hostibus, & ab illis, qui foris sunt, immo Papa p-
hibet, quod in eorum celebritatibus, & festiuita-
tibus a Christianis nullatenus perturbentur; vt
Z 2 patet

Ritus Sarracenorum. † al. nūquam

patet extra de Iudais, & Sarra. c. sicut Iudai. Ritus autem Sarracenorum secundum suam totalitatem, (quod dico propter circumcisionem) nec † fuerunt, nec sunt liciti: quia non continent veritatem, nec aliquam adducunt utilitatem; ideo ab Ecclesia iure, vel constitutione nec approbatur, nec licentiatur, nec etiam tolerantur: licet in Mesquitis suis, vel eorum domibus, inter se quaedam taciturnitate ab Ecclesia videatur tolerari, quia sic fieri non prohibentur. Quod autem istos execrabiles ritus non faciant inter Christianos publice in loco eminenti: & proclamant, & profiteantur Mahometum alta voce: & peregrinentur in multitudine, & publice ad sepulchrum Sarraceni, quem ut sanctum mendaciter colunt, & adorant, fieri prohibet dominus Papa vt Iudex ecclesiasticus, & proprius in hac causa: vnde dicitur: † Cū autem hæc in diuina maiestatis displicentia non sint vllatenus toleranda, sacro approbante concilio, ipsa in terris Christianorum fieri deinceps districtius in hibemus: præcipientes Principibus temporalibus (vt generalis iudex) quod talia in eorum terris fieri non permittant.

† In d. Clem. Cedit. §. cum autem de Iudais, & Sarracenis.

14. Si autem fiant per modum, per quem fieri prohibentur, (hoc est publice, & notorie, quod probatione, & inquisitione non egeat, sed punitione) in isto casu præsentis statuti, & ipso iure dominus noster Papa committit, & remittit eos (vt punitionem, & vltionem in eos exequatur) ad Principes seculares: † cum tales infideles publice Christum blasphemantes, animaduersionis vltione debeant castigari, vt dictum est in solutione immediate præcedentis argumenti: & patet extra de Iudais, c. In nonnullis animaduersionis autem poena decapitatione significat, vt dicit Hostien. & dictum est vbi prius: quæ poena non potest infligi per Ecclesiam. Quod bene designat verba in §. hinc. Clem. prædicta, Cedit, quæ sunt talia: Ij vero, qui secus præsumperint, taliter ob diuinam reuerentiam castigetur ab ipsis (scilicet Principibus) quod alij eorum exemplo perterriti, à præsumptione similiter ceantur.

† al. temporales.

Argum. s.

Quinto arguitur sic: Iudei proprie nõ possunt esse hæretici, neque per consequens de hæresi suspecti; nam fidem Christianam nunquam moderni Iudæi receperunt, & per consequens perdere eam non possunt: Episcopi autem & Inquisitores non sunt simul iudices, nisi in materia hæresi. Ergo de eis qualitercunque delinquentibus cognoscere non possunt.

responsio ad s. argum.

15. Respõsum est supra prolixè, quod Iudei hæreticorum fautores, & receptatores, & defensores possunt esse clare: & ideo possunt puniri per Episcopos, & Inquisitores plane: hæretici autem in lege nostra directe & proprie esse non possunt, nec suspecti, quia fidem Christi in re non receperunt: & sic vt tales puniri non possunt: hæretici autem in lege sua directe, & in lege nostra indirecte esse possunt: & hoc si credat, vel pertinaciter asserant contrarium eorum, quibus a nobis distincti non sunt, sed nobiscum conueniunt. vtpote, Deum nõ esse vnum, vel creatorem, &c. quibus assentire seu credere expressè vel tacite huius

A serunt in circuncisione, vel legis Moyfi acceptatione, & ideo si deuant, arcendi † sunt tenere q̄ t̄ fidei iusserunt. De fide autem & hæresi nõ habet cognoscere quomodo, nec diffinitè dominum temporalis, sed tantum ecclesiasticus.

Possunt etiam contra fidem Christianam agere, ipsam prauo dogmate corrupendo: malis persuasionibus impugnando: Christianos ad hæreses inducendo: de hæresibus informando: ad ritus eorum execrabiles prauis suggestionibus pertrahendo: nouas hæreses contra legem Christi inueniendo: scribendo, & dogmatizando, & similia peragendo. de quibus non iudex secularis (cui sit prohibitus) sed ecclesiasticus habet de iure cognoscere, & diffinire, vt dictum est supra.

Per leges etiam veritas supradicta multipliciter impugnatur. Et primo sic: Iudæi Romanis legibus iudicatur. patet C. de Iudæis. Iudæi. vbi dicitur sic: Iudæi Romano communi iure viuentes, & infra: Adeant solemnium more iudicium, & Romanis legibus conserant, & excipiant actiones. Ergo debet iudicari Romanis legibus, quod pertinet ad Principes seculares.

Dicendum est, quod Imperator in l. prædicta nihil aliud in eisdem, nisi q̄ Iudæi, qui viuunt iure & statutis Romanorum, iudicentur Romanis legibus in ciuilibus, sicut & Christiani: & non legibus Moisaicis, nec à senibus Iudæorum: immo eos per eorum seniores prohibet iudicari, vt patet C. de Iud. l. Si qua. Ante enim aduentum Christi secundum legem Moisaicam in multis habebant immunitatem, quæ omnia rescinduntur, eo. tit. l. Iussio. & quedam iuxta legem suam instituerant, quæ non licent. C. eod. l. Nemo.

Secundo arguitur sic: Rectores prouinciarum debent prohibere Iudæos si faciunt aliqua in contemptum fidei Christianæ. patet C. de Iud. l. Iudæos. vbi dicitur sic: Iudæos quosdam festiuitatis suæ solemniam, ad poenæ quædam recordationem intendere, & sanctæ crucis assimilata specie in contemptum Christianæ fidei sacrilega merte exercere, prouinciarum Rectores prohibeat. hęc ibi. glof. solemniam. puta coronam spineam, & equicem, non ergo ad ecclesiam, sed ad dominos temporales, Iudæos contra fidem delinquentes pertinere cognoscere, & punire.

Dicendum: quod ex ista lege nihil aliud habebitur, nisi quod Rectores prouinciarum prohibeat Iudæos, ne talia faciant contra fidem: nec per hoc Iudæi fidem peruertebant, sed eõtemnebat, vnde in cõceptum dicitur: nec per hoc excluditur ecclesia, ad quam de delinquentibus in fide pertinet iudicare, & non ad dominos temporales, vt patet extra de hæret. lib. 6. c. Et inquisitionis. & §. prohibemus, sæpius allegato.

Tertio arguitur sic: Princeps secularis iudicat poena sanguinis Iudæos, qui expugnant fidem Christi peruersa doctrina, vt patet C. de Iud. l. vlt. in fine, vbi dicitur sic: Cernat præterea bona sua proscripta mox poenæ sanguinis destinadus, qui fidem alterius (idest Christi) expugnauerit peruersa doctrina. hæc ibi. Non ergo ad ecclesiam pertinet Iudæos punire taliter delinquentes.

Dican-

Dicendum est: quod ex ista lege nihil aliud habetur, nisi quod princeps secularis Iudæos expugnātes fidem, punit pœna sanguinis: hæc autem pœna est secundum iudicium seculari; nec ex hoc excluditur iudicium Ecclesiæ, cuius est cognoscere & diffinire, sicut nec in hæreticis, in quos, & contra quos est eadem pœna secundum leges, ut patet. C. de hæret. l. Manichæos. & l. Arriani. & tamen præcedit semper iudicium Ecclesiæ, ut patet. C. de sum. Trin. & fide catho. l. 1. in fi. & extra de hæret. c. Ad abolendam, & c. Vergētis, & c. Excommunicamus 1. & 2. Et Iudæi fidem Christi expugnantes eisdem legibus, quibus, & hæretici iudicantur. C. de Iudæ. l. Calicolarum. vbi dicitur sic. Iudæi nisi ad Dei cultum venerationemque Christianā conuersi fuerint: his legibus, quibus præcipimus hæreticos adstringi, se quoque non uerint adstringendos. hæc ibi. Constat autē quod non adstringuntur eisdem legibus sicut hæretici nisi expugnent fidem in peruerso dogmate seu peruersa doctrina sicut hæretici, tunc enim eodē iudicio adstringuntur, ut patet C. de hæret. l. qui cunque. §. eos vero, vbi dicitur sic: Vltimo supplicio coercet̄ur qui illicita tentauerint docere: alias autem princeps secularis Iudæos sustinet, protegit, & defendit, ut patet eo. tit. l. Nullus.

Quarto arguitur sic: Ocasione quæstionis hæresum nullus habet prouinciam commouere, sed præses per se debet prouidere, in Authen. de mā. princ. coll. 3. §. eos vero, vbi dicitur sic: Neque occasione religionis hæresumque quæstionis permittas alicui prouinciam commouere. Ergo si Iudæus expugnet fidem, nullus debet se intromittere nisi præses.

Dicendum, quod ex lege illa nihil aliud habetur nisi quod iudex ecclesiasticus non debet se intromittere de quæstione ciuili occasione hæresum vel religionum, sed præses debet prouidere super decisione talis quæstionis ciuili, nec lex intendit quin iudex ecclesiasticus de hæresi debeat iudicare: & vbi lex hoc dixerit vel intenderit, lex illa tanquā impediens inquisitionis officium per Episcopū & Inquisitorē foret penitus retrahēda, ut clare habetur extra de hæret. lib. 6. c. Statutū.

Quinto arguitur sic: In crimine canonico præses cum Metropolitano habet discernere, & non Metropolitano per se, sed adiuncto præside, ut patet in Authen. de manda. princ. §. si vero canonicum. Fidem autem per Iudæos vel Christianos expugnare falso dogmate, crimen est canonicum: Ergo de illo discernere pertinet non solum ad Ecclesiam, immo etiam ad præsidem, non distinctiue, sed copulatiue.

Dicendum, quod prout patet per uerba legis subsequētia illa quæstio nō erat pure canonica, sed habebat aliquid de ciuili. Dubitabāt enim episcopi, in quo dubio aliquid erat de fide, & aliquid de temporali iurisdictione, lex enim dicit sic: Si vero canonicum sit quod quæritur, vna eū Metropolitano prouiciā hoc disponere, & discernere siue episcopi dubitent, siue alii quidam, & causæ dare Deo amabilē & decibilem terminum, qui & deceter orthodoxam custodiat fidē,

A & indemnitate procurret fiscalibus. Ecce patet quod dubitabant Episcopi, in quo dubio aliquid erat de fide, & aliquid de fiscalibus, in quo casu Metropolitanus & præses habebant discernere: alias. n. episcopi per se & sine Metropolitano iudicant in quæstione canonica, ut in matrimonia l. 3. & alijs multis. In crimine. u. vere Ecclesiastico, ut est crimen hæresis, iudex ecclesiasticus per se cognoscit & discernit; nec quo ad iudicium habet interuenire iudex ciuili, ut patet in Authent. ut clerici apud proprios episcopos. §. si vero, colla. 6. vbi dicitur sic: Si vero ecclesiasticū sit delictum, egens castigatione ecclesiastica, & multa, Deo amabilis episcopus hoc discerūt, nihil communicantibus clarissimis prouinciæ iudicibus. Neque. n. volumus talia negotia omnino scire ciuiles iudices, cum oporteat talia ecclesiastice examinari, & emendari animas delinquentium per ecclesiasticam multam secundum diuinas & sacras regulas, quas etiam nostræ sequi non dedignantur leges, hæc ibi.

16 Non obstantibus igitur canonum & legū allegationibus, & impugnationibus antedictis, patet clare, quod Iudæorū & aliorum infidelium fidē Christianam prauis dogmatibus impugnatū, seu alijs modis prædictis contra fidem Christi delinquentium, & agentū, cognitio, iudicium & punitio pertinet de iure ad iudices ecclesiasticos: quia ad Episcopos & Inquisitores hæreticę prauitatis, & non ad princeps seu dominos temporales: licet executio pertineat ad ipsos iudices seculares, quando punitio transit in vindictam sanguinis, & sic delinquentes debeant animaduersione debita, hoc est vltimo supplicio castigari, prout in hærenis de iure & consuetudine est factū.

17 Propter huiusmodi rationes nonnulli aduersarij, veritatis, tempore domini Urbani Papæ V. opposuerunt se episcopo Barchinon. & dicto Inquisitori fratri Nicolao Eymerici in Aragonia, qui tenebant captum Astruchum de Piera Iudæum Barchinon. conuictum pariter & confessum, quod demones inuocauerat, sacrificauerat, & responsa expectauerat, & habuerat: allegantes contra dictos Episcopum & Inquisitorem, Iudæum propter prædicta non esse de foro eorum, sed potius domini temporalis, & tandem dictus Iudæus fuit positus in sequestro, in posse Domini Episcopi Ilderdenis, & deducta causa in Romana curia. coram Domino Gregorio Papa XI. & auditis partibus hinc & inde, demū idē dominus noster Papa Gregorius in publico consistorio mandauit dominis Cardinalibus Bonon. & Mutin. quatenus scriberent & mandarent domino Episcopo Ilderdenis, quod infra terminum certum dictum Iudæū antedictis Episcopis Barchinon. & fratri Nicolao Eymerici Inquisitori restituisset & assignasset realiter, & de facto: Qui antedicti domini Cardinales eidē Episcopo Ilderden. hoc mandauerunt, per suas litteras tenoris sequentis.

Miseratione dinina Guido Portuensis & Aegydius Tufculanus Episcopi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, venerabili-

Tabien. in sum. verbo, Inquisitor. §. 33.

† al. Mori. nen.

nerabili in Christo patri domino episcopo Ilerdensi salutem in Domino.

De mandato Sanctissimi in Christo patris & Domini nostri Domini Gregorii divina providentia Papae XI. viuae vocis oraculo nobis facto tenore praesentium vobis praecipimus & mandamus, quatenus Astruchum de Piera, Iudaeum Barchinon. penes vos & in vestra custodia certis de causis (vt dicitur) existentem, venerabili in Christo patri domino Episcopo Barchinon. & fratri Nicolao Eimerici Inquisitori haereticae prauitatis, in terris cismarinis regis Aragoniae: vel ab eis certum mandatum habentibus, infra sexdecim dierum spatium a praesentatione seu notificatione praesentium, vobis facta, immediate sequenti tradatis, liberetis, & realiter assignetis.

Datum Auinione sub nostris sigillis, anno a natiuitate Domini MCCCLXXI. in diectione IX. Die decima mensis Aprilis, Pontificatus praedicti Domini nostri Papae anno primo.

Quo Iudaeo recuperato, praefati Episcopus & Inquisitor eundem Iudaeum Barchin. in Ecclesia cathedrali, in festo Circumcisionis Dominicae fecerunt publice abiurare, & eundem sententialiter carceri perpetuo manciparunt.

COMMENT. LXXI.

Iudaeus quia demones inuocauit abiurauit.

Questionis summa.

Tota haec questio, quamuis late pateat, tribus tamen potissimum partibus velut certis cancellis clauditur.

In prima docet, Iudeos, ceterosque infideles aduersus catholicam fidem delinquentes per Episcopos & Inquisitores puniri posse.

In secunda diluit ea, quae huic sententiae secundum speciem videntur aduersari, quod praestat dum ait; Nonnulli autem aduersarij veritatis.

In postrema ibi: Non obstantibus igitur, propositum concludens, auctoritate pontificia confirmat infideles in certis quibusdam causis iurisdictioni Ecclesiasticorum iudicium supponi.

Integram hanc questionem nullis pene mutatis transtulit Locatus in suum opus iudiciale, verbo, in uocare. a nu. 2. vsque in finem. Idem fecit, praesertim tamen, Tabien. in sum. verbo, Inquisitor. §. 32. & 33. multa huic spectantia tradit Repertorium inquisit. verbo, Iudaeus §. an & ex qua causa, & Zanchinus tract. de heret. c. 36. & ibi late in additionibus Campegius. Ioan. And. Innocentius & alij, in cap. quod super his. de voto & voti redempt. Ancharanus cons. 14. Calderinus cons. 2. tit. de Iudaeis, uterque Thomas 2. 2. q. 10. art. 8. Fernandus Vasquius li. 1. cotrouersiarum illustrum. c. 24. Coradus Brunus li. 4. de heret. c. 1. Ioannes Roia tract. de heret. par. 1. nu. 357. & seq. Simancas de catho. inst. tit. 35. nu. 10. & 11. idem in Enchyridio tit. 17. nu. 2. & alij.

Iudaei delinquentes in his quae nobis &

Christianis & eis sunt communia, &c.) Et haec est

A communis sententia, quam tenent fere omnes praetati exceptis Conrado, Bruno, & Fernando Vasquius in locis praecitatis: ceterum, vt ingenue dicam, quae sententia, licet horum virorum non sit auctoritas conremnenda, quos doctissimos esse constat: at communis opinio eis preponderare debet, & fauor fidei, quem communis sententia tuetur, multum potens habere debuit apud ipsos. & eorum ratio potissima, videlicet, de his qui foris sunt nihil nostra referre, facile refellitur: quia cum in fide commune ipsis & nobis aut in nostram solu delinquunt, Ecclesiasticis iudicibus se subiiciunt, nec foris tunc omnino ratione delicti Ecclesiastici patri censeri debent: haec vero Eimerici doctrina tutissima est vbique, & valde spectata in primis circumstantijs, quas auctor praedictissimè commemorat. videlicet, cum haec delicta committunt in praesentia Christianorum, & quandoque ad similia malo suo exemplo Christianos pertrahunt.

Sed haec questio antea quidem vt apparet in disputatione postea, iam pontificia auctoritate declarata est a Gregorio XIII. Pontifice Maximo, extrauaganti quadam incipien. Antiqua Iudeorum improbitas. in qua cum recensentur casus, & casus in quibus Inquisitores possunt procedere contra Iudeos, aut infideles, huc de quo agimus primo locum numerat, in haec verba: Si quis Iudeus, aut infidelis in ijs, quae circa fidem cum illis nobis sunt communia, veluti Deum vnū, eternum, omnipotentem, creatorē omnium visibilium & invisibilium & similia non esse asseruerit, praedicauerit vel priuatim alicui in sinuauerit; Inquisitorum scilicet haereticae prauitatis iudicio subiacebit. quam sententiam iam olim professus fuerat Guido Carmelita in summa de haeresibus, tit. de haeresibus Iudeorum, tit. & nostris saeculis multi insignes viri, in quibus vs Marquardus tract. de Iudeis par. 2. c. 9. & Bonifacius cons. 90. incipien. An Iudaeus. lib. 1. & Lutzeburgus in Catalogo haereticorum verbo, Iudaeus.

b Vnde per hanc potestatem, quam habet Papas, credo quod si Gentilis, &c. contra legem faciat, potest puniri licite per Papam. Idem tenent Hostiensis & alij, cum Innocentio, in dicto c. quod super his. de voto. Repertorium Inquisitio verbo, Iudaeus. §. item quando Iudaei. & Locatus, verbo innovare nu. 6. & eleganter ac more suo copiose. Alfonso Castrius lib. 2. de iusta haeret. punitione. c. 14. vers. prima igitur belli causa. & seq.

c Et hac ratione moti Papae Gregorius & Innocentius mandauerunt comburi libros tales, &c. Hanc historiam breuiter indicat Bernardus Lutzeburgus in Catalogo haereticorum verbo, Iudaei. res ita se habet: Gregorius Nonus circa annos Domini MCCXXX. intuitus blasphemias & impietates aduersus religionem Christianam contentas in Thalmudo, iussit eum librum comburi, quod factum est per Cancellariam Parisiensem: Gregorio succedens Innocentius VIII. id factum confirmat, addens ut ceteri similes libri, si superessent, diligenter inquirerentur & comburerentur: Rescriptum quo haec cauit Innocentius incipit: Impia Iudeorum perfidia, quod hic libenter inseruissim, nisi curassem imprimendum inter litteras Apostolicas, habetis in fine huius operis. idem Thalmud prohibetur in

E

reli...

in hunc...

in hunc...

idice

indiee librorum prohibitoru: & iubetur coburi Ro me. & ubique per illusterrimos Cardinales Inqui sitores quorum de hoc edictum habetur in bullario litterarum Apostolicarum, sit in fine huius operis. d. Et punit cum pecunia, vel poena alia tempo rali. Quibus poenis afficiantur infideles in fide pec cantes, dixi plene supra super q. 44. vers. tales in qua Iudai. illud hic adiungam, pecuniariam poenam ce teris acerbiores futura Iudais est eum genus hom inum auarissimum.

Quaedam qua est mere contumelia. Hic lo cus deprauatus erat, nec poterat omnino intelligi quid sibi auctor vellet. in Barconensi enim impres so ita legebatur: Quaedam qua est mere causalis. in Sabellano ita: Quaedam qua est metalis. sed Bo noniensis, & codex Cardinalis de Gamba op. tu lerus, ex quibus est locus restitutus, ut est impres sus, qua restituitio facta vera est EymERICI solu tio, & similem blasphemiam distinctionem attulit auctor paulo antea q. 41. in principio. hanc obiectio nem paulo aliter soluit Panormitanus in dicto ca. postulasti. de Iudais. nu. 4. vers. puto respondendus, quem video. adde ibidem Felinum.

Hi in synagogis, illi in Mesquitis. Quas nos dicimus Ecclesias, Hebraei Synagogas, Sarraceni Mesquitas vocant. cap. consuluit. de Iudais. cle. ce dit. s. 1. de Iudais, & Sarrac. ubi glossa in verbo Mesquitis. In his autem si cupis scire quales ritus obseruent, legito quos citavi super q. 20. & 21. hu iusiuoai secunda partis.

Et ideo ritus Iudaeorum ab Ecclesia toleran tur, quia in illis habemus testimoniu fidei Chri stianae. Elegans est haec ratio. quam sumpsit EymERICUS ex beato Thoma. 2. 2. quest. 19. ar. 1. alio rum autem infidelium ritus multis sanctiombus in hibentur, l. 2. c. de paganis. l. 2. c. de sum. Trinit. & fide cath. l. conuenticula. c. de episcopis, & cler. Cle men. vnica de Iudais. ubi Cardinalis, nu. 3. & Ioan nes Imolemsis hanc discriminis rationem asserunt: quia Iudaei colunt vnum Deum, & verum, Sarrace ni vero Mahometum hominem facinorosum, & ne fandum: alij alias rationes asserunt, quas commem orat Ioannes Rojas tract. de haeret. par. 1. nume. 568. & sequentibus.

Illud addiderim monere beatum Thomam praeci tato loco, aliorum infidelium ritus posse quandoq; tolerari, praesertim vero cum salus, & conuersio eo rum inde facilius speraretur.

Animaduersionis autem poena decapitatio nem significat, &c. Hanc sententiam tunc veram esse credere, cum adijceretur verbum, seuerissima. iuxta glossam in l. nemo. verbo, seuerissima. c. de su. Trinita. & Felinum in c. ex litteris. nu. 22. de con sultatio. vel grauisima, iuxta glossam in l. vnice. ver bo, grauisima. c. nemini licere signu saluato. & in l. 2. c. de Eunuchis. verbo, poena grauisima, vel si miles voces, quae excessum significauit, dicta e gra matice superlatiua, vt acerrima, maxima, acerbissi ma. alias enim nomine animaduersionis, aut poenae simpliciter prolatae, non puto significari poenam mor tis: sed arbitrium esset iudicis punire vt uellet, spe ciata personarum, & delicti qualitate, iuxta doctri nam glossa in c. sane, verbo, punire. extra de celebr.

missa. adde Corsetu in suis singula. verbo, poena. 10. Obseruandum tamen est, quandoque nomine de bitae animaduersionis mortem intelligi. c. excommu nicamus. 4. de haere. & c. vt inquisitionis. s. prohibe mus. de haeret. lib. 6. & tradit Felyn. in d. c. ex litte ris. de consti. & EymERICUS hac ipsa quaestione, in solutione quinti argumenti ex legibus desumpti, nu me. 16. in fine.

Quo Iudaeo recuperato, & c. eundem fecerunt publice abiurare. Sed quomodo abiurabit Iudaeus qui nunquam fidem recepit? Nam re vera huic de seruire non potest forma cap. ego Berengarius. de co secrat. dist. 2. nec aliae vulgares abiurationum for mule, quae illis solum competunt, qui fidem Catholi cam sunt professi, abiurabit ergo in hunc modu quo ties talis casus occurrerit: Ego N. sacrosancta Dei lege posita coram me, & meis manibus tacta, iu ro me credere corde, & ore profiteor illam veritatem ac fidem, quam lex Dei sacrosancta docet, te net, & praedicat: ac in primis Deum esse inuocandum, solumque adorandum; & per consequens detestor eum et ortem, qui dicit daemones esse ad uocandos, eiq; diuinos honores tribuendos: aut similia, iuxta qualitatem errorum, quos aduersus fidem admisit. Iudaeus enim non iurat super Euange lia, quibus non credit, nec abiurat haesim, quae in ipsum non cadit. ac perinde dicendum est de abiura tione, vt diximus de iuramento supra in hac 2. par. super c. contra Christianos. s. Denique.

tudzus quo modo abiura bit.

Quo Iudaeo recuperato, & c. eundem fecerunt publice abiurare. Sed quomodo abiurabit Iudaeus qui nunquam fidem recepit? Nam re vera huic de seruire non potest forma cap. ego Berengarius. de co secrat. dist. 2. nec aliae vulgares abiurationum for mule, quae illis solum competunt, qui fidem Catholi cam sunt professi, abiurabit ergo in hunc modu quo ties talis casus occurrerit: Ego N. sacrosancta Dei lege posita coram me, & meis manibus tacta, iu ro me credere corde, & ore profiteor illam veritatem ac fidem, quam lex Dei sacrosancta docet, te net, & praedicat: ac in primis Deum esse inuocandum, solumque adorandum; & per consequens detestor eum et ortem, qui dicit daemones esse ad uocandos, eiq; diuinos honores tribuendos: aut similia, iuxta qualitatem errorum, quos aduersus fidem admisit. Iudaeus enim non iurat super Euange lia, quibus non credit, nec abiurat haesim, quae in ipsum non cadit. ac perinde dicendum est de abiura tione, vt diximus de iuramento supra in hac 2. par. super c. contra Christianos. s. Denique.

Q V A E S T I O XLVII.

De excommunicatis animo pertinaci per annum manentibus in excommunicatione.

S V M M A R I V M.

1. Excommunicatio poena spiritualis est pro mortali culpa inflicta.
2. In causa fidei excommunicatur aliqui in tribus casibus, & quibus.
3. Excommunicati praefati postquam per annum in tali excommunicatione sorduerint, vt haeretici sunt condemnandi.
4. Haereticus quomodo condemnatur tam penitens quam impenitens.
5. Consimili modo condemnandi sunt dicti excommu nicati.
6. Excommunicati ob alias causas, per annum sic perseverantes, haereticis suspicionem incurrunt.
7. Cum huiusmodi excommunicatis quo pacto sit procedendum.
8. Si citati tempore statuto non compareant, post annum quid agendum.
9. Et quid, si prius quam annus elabatur, compareant.
10. Et quid si intra terminum prescriptum.